Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

21 декември 2021 година*

„Преюдициално запитване — Член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС — Задължение на държавите членки да установят правните средства, необходими за осигуряването на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза — Обществени поръчки — Директива 89/665/ЕИО — Член 1, параграфи 1 и 3 — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Решение на върховния съд от системата на административните съдилища в държава членка, с което в противоречие с практиката на Съда се обявява за недопустима жалбата на оферент, изключен от процедура за възлагане на обществена поръчка — Липса на правно средство за защита срещу това съдебно решение пред върховния съд от системата на общите съдилища в тази държава членка — Принципи на ефективност и равностойност“

По дело C-497/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия) с акт от 7 юли 2020 г., постъпил в Съда на 30 септември 2020 г., в рамките на производство по дело

Randstad Italia SpA

срещу

Umana SpA,

Azienda USL Valle d’Aosta,

IN. VA SpA,

Synergie Italia agenzia per il Lavoro SpA,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, C. Lycourgos (докладчик), E. Regan, I. Jarukaitis, N. Jääskinen, I. Ziemele и J. Passer, председатели на състави, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, T. von Danwitz, M. Safjan, A. Kumin и N. Wahl, съдии,

генерален адвокат: G. Hogan,

* Език на производството: италиански.

секретар: C. Di Bella, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 юли 2021 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Randstad Italia SpA, от M. Brugnoletti и S. D. Tomaselli, avvocati,

– за Umana SpA, от F. Bertoldi, avvocato,

– за Azienda USL Valle d'Aosta, от F. Dal Piaz и P. Borioni, avvocati,

– за Synergie Italia agenzia per il Lavoro SpA, от A. M. Balestreri, avvocato,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Fiorentino и P. Gentili, avvocati dello Stato,

– за Европейската комисия, от F. Erlbacher, P. Stancanelli, P. J. O. Van Nuffel и G. Gattinara, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 9 септември 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 3 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и на член 2, параграфи 1 и 2 ДФЕС и член 267 ДФЕС, разглеждани в светлината на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), а също и на член 1, параграфи 1 и 3 и член 2, параграф 1 от Директива 89/665/ЕИО на Съвета от 21 декември 1989 година относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби, отнасящи се до прилагането на производства по обжалване при възлагането на обществени поръчки за доставки и за строителство (ОВ L 395, 1989 г., стр. 33; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 237), изменена с Директива 2014/23/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. (ОВ L 94, 2014 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Директива 89/665“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Randstad Italia SpA (наричано по-нататък „Randstad“), от една страна, и Umana SpA, Azienda USL Valle d'Aosta (Местна здравна служба Вале д'Аоста, Италия) (наричана по-нататък „USL“), IN. VA SpA и Synergie Italia agenzia per il Lavoro SpA (наричано по-нататък „Synergie“), от друга, относно изключването на Randstad от процедура за възлагане на обществена поръчка и относно редовността на тази процедура.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 1 от Директива 89/665 е озаглавен „Приложно поле и наличие на процедури за преразглеждане“ и гласи:

„1. Настоящата директива се прилага за поръчките, посочени в Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета [от 26 февруари 2014 година за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 2014 г., стр. 65)], освен ако тези поръчки не са изключени от обхвата на директивата в съответствие с членове 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17 и 37 от същата директива.

Настоящата директива се прилага също така за концесии, възложени от възлагащите органи, посочени в Директива 2014/23/ЕС на Европейския парламент и на Съвета [от 26 февруари 2014 година за възлагане на договори за концесия (ОВ L 94, 2014 г., стр. 1)], освен ако тези концесии не са изключени от обхвата на директивата в съответствие с членове 10, 11, 12, 17 и 25 от същата директива.

Поръчки по смисъла на настоящата директива включват обществени поръчки, рамкови споразумения, концесии за строителство и услуги и динамични системи за покупка.

Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че по отношение на обществените поръчки, попадащи в обхвата на Директива [2014/24] или Директива [2014/23], решенията, взети от възлагащите органи, могат да бъдат ефективно преразглеждани, и по-специално колкото е възможно най-бързо[,] в съответствие с условията, посочени в членове 2—2е от настоящата директива, на основание, че тези решения са в нарушение на правото на Съюза в областта на обществените поръчки или националните разпоредби, транспониращи това право.

[…]

3. Държавите членки гарантират достъпност до процедурите по преразглеждане съгласно подробни разпоредби, които държавите членки могат да установят, най-малко за всяко лице, имащо или имало интерес от получаването на определена обществена поръчка и на което е нанесена или рискува да бъде нанесена вреда от твърдяно нарушение.

[…]“.

4 Член 2 от тази директива е озаглавен „Изисквания относно процедурите за преразглеждане“ и параграф 1 от него предвижда:

„Държавите членки гарантират, че мерките, приети относно процедурите за преразглеждане, уточнени в член 1, включват правомощия, които да позволяват:

а) да се постановят временни мерки в най-кратки срокове и посредством междинни процедури с цел да се поправи твърдяно нарушение или да се предотврати нанасянето на допълнителни вреди на засегнатите интереси, включително мерки за спиране или за да се осигури спирането на процедурата за възлагане на обществена поръчка, или за изпълнението на всяко решение, взето от възлагащия орган;

б) да се отменят или да се осигури отмяната на решения, взети неправомерно, включително премахването на дискриминационните технически, икономически или финансови спецификации в поканата за представяне на оферти, в документите за възлагането на поръчката или във всеки друг документ, свързан с процедурата за възлагане на поръчката;

в) да се обезщетят лицата, на които е нанесена вреда вследствие на нарушение“.

5 Член 2а от Директивата е озаглавен „Период на изчакване“ и гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че лицата по член 1, параграф 3 разполагат с достатъчно време за ефективно преразглеждане на решенията за възлагане на обществени поръчки, взети от възлагащи органи, чрез приемане на необходимите разпоредби по отношение на минималните условия, предвидени в параграф 2 от настоящия член, както и в член 2в.

2. Договор не може да бъде сключен след решението за възлагане на обществена поръчка, попадаща в обхвата на Директива [2014/24] или Директива [2014/23], преди изтичането на срок от най-малко 10 календарни дни, считано от деня след датата, на която решението за възлагане на поръчката е изпратено на съответните оференти и кандидати, когато се използват факс или електронни средства или — когато се използват други средства за комуникация — преди изтичането на срок от най-малко 15 календарни дни, считано от деня след датата, на която решението за възлагане на поръчката е изпратено на заинтересованите участници и кандидати, или най-малко 10 календарни дни, считано от деня след датата на получаване на решението за възлагане на поръчката.

Оферентите се смятат за заинтересовани, ако все още не са изключени окончателно. Изключването е окончателно, ако заинтересованите оференти са били уведомени за него и ако изключването или е било прието за законосъобразно от независим преразглеждащ орган, или не може повече да бъде предмет на процедура на преразглеждане.

Кандидатите се смятат за заинтересовани, ако възлагащият орган не е предоставил информация за отхвърляне на заявлението им, преди заинтересованите оференти да са били уведомени за решението за възлагане на обществената поръчка.

Съобщаването на решението за възлагане на обществена поръчка до всеки заинтересован оферент и кандидат се придружава от:

– обобщение на съответните причини […] и

– точно изложение относно приложимия период на изчакване […]“.

Италианското право

6 Член 111, осма алинея от Costituzione (Конституция) гласи:

„Касационно обжалване на актовете на Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия) и на Corte dei conti (Сметна палата, Италия) се допуска само на основания, свързани с правораздавателната компетентност“.

7 Член 360, първа алинея от Codice di procedura civile (Граждански процесуален кодекс) предвижда:

„Решенията, постановени във въззивно или едноинстанционно производство, подлежат на касационно обжалване: 1) на основания, свързани с правораздавателната компетентност […]“.

8 Член 362, първа и втора алинея от Гражданския процесуален кодекс гласи:

„На касационно обжалване подлежат […] актовете на специализиран съд, постановени във въззивно или едноинстанционно производство, на основания, свързани с правораздавателната компетентност.

Касационно обжалване е възможно по всяко време във връзка със: 1) положителни или отрицателни спорове за подсъдност между специализирани съдилища или между специализирани и общи съдилища; 2) отрицателни спорове за подведомственост между публичната администрация и общите съдилища“.

9 Член 6, параграф 1 от Codice del processo amministrativo (Административнопроцесуален кодекс) предвижда:

„Consiglio di Stato (Държавен съвет) е последна съдебна инстанция по административни дела“.

10 Член 110 от Административнопроцесуалния кодекс предвижда:

„Касационно обжалване на решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет) се допуска само на основания, свързани с правораздавателната компетентност“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

11 На 13 декември 2017 г. USL открива процедура за възлагане на обществена поръчка на стойност около 12 милиона евро въз основа на икономически най-изгодната оферта, за да определи трудова агенция, на която да възложи временното осигуряване на персонал.

12 Предвиден е „минимален праг“ от 48 точки за техническите оферти, под който оферентите ще бъдат изключвани.

13 В процедурата вземат участие осем оференти, сред които Randstad, GI Group Spa и временно обединение, формирано от Synergie и Umana (наричано по-нататък „обединението Synergie-Umana“).

14 След като оценява техническите оферти, на 3 октомври 2018 г. възлагателната комисия допуска GI Group и обединението Synergie-Umana до следващата фаза на процедурата — фазата на икономическото оценяване на офертите. Randstad, което е класирано на трето място при оценяването на техническите оферти, е изключено от процедурата, тъй като техническата му оферта получава оценка под минималния праг.

15 На 6 ноември 2018 г. поръчката е възложена на обединението Synergie-Umana.

16 Randstad подава жалба до Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста, Италия), с която оспорва, от една страна, изключването му от процедурата за възлагане на поръчката и от друга страна, редовността на тази процедура. В този смисъл жалбата му е насочена не само срещу изключването му, но и срещу възлагането на поръчката на обединението Synergie-Umana.

17 В подкрепа на жалбата си Randstad изтъква в частност пропуска да се раздели поръчката на обособени позиции, неточността на критериите за оценяване и незаконосъобразното назначаване на възлагателната комисия. USL и обединението Synergie-Umana молят жалбата да бъде обявена за недопустима в частта, в която Randstad оспорва редовността на процедурата за възлагане на поръчката. Randstad не било легитимирано да обжалва на такова основание, тъй като било изключено от процедурата.

18 С решение от 15 март 2019 г. Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста) отхвърля това възражение за недопустимост. Този съд приема, че щом законосъобразно е участвало в процедурата за възлагане на поръчката и е било изключено от нея вследствие на отрицателната оценка на техническата му оферта, то Randstad е легитимирано да оспорва резултата от процедурата във всички негови аспекти. По съществото на делото обаче посоченият съд отхвърля твърденията на Randstad по всички изтъкнати от него основания и съответно отхвърля изцяло жалбата.

19 Randstad подава въззивна жалба против това решение пред Consiglio di Stato (Държавен съвет), като излага същите основания като тези в първоинстанционното производство. Synergie и Umana подават насрещни въззивни жалби, с които оспорват решението на Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста) в частта, в която е прието за допустимо Randstad да обжалва на основания, насочени срещу редовността на процедурата и съответно срещу възлагателното решение, с което приключва тази процедура.

20 С решение от 7 август 2019 г. (наричано по-нататък „решението на Държавния съвет“) Consiglio di Stato (Държавен съвет) приема, че не е налице въззивното основание, по което Randstad оспорва оценката, дадена на техническата му оферта. Освен това посочената юрисдикция уважава насрещните жалби на Synergie и Umana и изменя обжалваното съдебно решение в частта, в която Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста) приема за допустима и разглежда по същество първоинстанционната жалба на Randstad в частта, в която е била насочена срещу редовността на процедурата.

21 В мотивите на решението си Consiglio di Stato (Държавен съвет) в частност приема, че Randstad, „което е изключено от процедурата за възлагане на поръчката, защото не издържа „стрес теста“ на минималния праг за оценката на техническата му оферта при сравнението по двойки, а същевременно не е доказало, че процедурата за възлагане на поръчката е незаконосъобразна, що се отнася до определянето на тази оценка, […] не само няма право на участие в тази процедура, но и не е легитимирано да оспорва резултатите от нея в други аспекти, тъй като има само фактически интерес, аналогичен на интереса на всеки икономически оператор от този сектор, който не е участвал в процедурата за възлагане на поръчката“.

22 Randstad обжалва решението на Държавния съвет пред запитващата юрисдикция, Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия). То поддържа, че Consiglio di Stato (Държавен съвет) се е произнесъл в нарушение на правото му на ефективни правни средства за защита, закрепено в частност в член 1 от Директива 89/665. В това отношение Randstad се позовава на решения на Съда от 4 юли 2013 г., Fastweb (C-100/12, EU:C:2013:448), от 5 април 2016 г., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199) и от 5 септември 2019 г., Lombardi (C-333/18, EU:C:2019:675).

23 Според Randstad основанието нарушение на правото на ефективни правни средства за защита спада към основанията, свързани с „правораздавателната компетентност“, които съгласно член 111, осма алинея от Конституцията са годни основания за касационно обжалване на актовете на Consiglio di Stato (Държавен съвет).

24 Останалите страни по делото в главното производство поддържат, че касационната жалба е не само неоснователна, но и недопустима. Тя повдигала въпрос за правилното прилагане на закона в изводите на Consiglio di Stato (Държавен съвет) и следователно не се отнасяла до въпроса за правораздавателната компетентност на административните съдилища.

25 Според запитващата юрисдикция в случай като разглеждания в главното производство отказът на Consiglio di Stato (Държавен съвет) да разгледа основанията, свързани с нередовността на процедурата за възлагане на поръчката, съставлява нарушение на правото на ефективни правни средства за защита по смисъла на правото на Съюза.

26 Според тази юрисдикция, за да се съхранят единството и ефективността на правото на Съюза, е необходимо подобни решения на Consiglio di Stato (Държавен съвет) да подлежат на касационно обжалване съгласно член 111, осма алинея от Конституцията. Всъщност това касационно обжалване би било крайното правно средство за защита, за да не придобие сила на пресъдено нещо постановеното в противоречие с правото на Съюза решение на Consiglio di Stato (Държавен съвет).

27 В това отношение запитващата юрисдикция намира, че когато Consiglio di Stato (Държавен съвет) прилага или тълкува разпоредби от националното право по начин, несъвместим с разпоредбите на правото на Съюза съобразно тълкуването им от Съда, той упражнява правораздавателно правомощие, каквото няма. Според нея в подобни случаи той всъщност би упражнявал нормотворческо правомощие, което не попада в кръга на правомощията дори на националния законодател. Това съставлява произнасяне от некомпетентен съд, във връзка с което трябва да има възможност за касационно обжалване.

28 При все това запитващата юрисдикция отбелязва, че съгласно решение № 6/2018 на Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия) от 18 януари 2018 г. относно тълкуването на член 111, осма алинея от Конституцията (ECLI:IT:COST:2018:6, наричано по-нататък „решение № 6/2018“) при сега действащото италианско право не е допустимо основанието нарушение на правото на Съюза да се смята за основание, свързано с „правораздавателната компетентност“ по смисъла на член 111, осма алинея от Конституцията.

29 Всъщност съгласно посоченото решение само два вида случаи съставляват нарушаване на пределите на правораздавателната власт на съда, при което именно е възможно касационно обжалване пред Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) на основания, свързани с правораздавателната компетентност. От една страна, касационно обжалване на такова основание е възможно при липса на подведомственост, а именно

когато Consiglio di Stato (Държавен съвет) или Corte dei conti (Сметна палата) приема, че има компетентност да се произнесе по даден въпрос, който всъщност е от изключителната компетентност на законодателя или на администрацията, или обратно, когато приема, че няма компетентност, понеже погрешно смята, че съответният въпрос не е подведомствен на съдилищата. От друга страна, касационно обжалване поради нарушаване на пределите на правораздавателната власт на съда е възможно в случаите на неподсъдност — когато Consiglio di Stato (Държавен съвет) или Corte dei conti (Сметна палата) приема, че има компетентност да се произнесе по даден въпрос, който всъщност е от компетентността на друг съд, или обратно, когато приема, че няма компетентност, понеже погрешно смята, че съответният въпрос е подсъден на други съдилища.

30 Запитващата юрисдикция смята, че ако се съобрази с това тълкуване на член 111, осма алинея от Конституцията, ще трябва да обяви касационната жалба на Randstad за недопустима. Тя обаче клони към мнението, че посоченото тълкуване е несъвместимо с правото на ефективни правни средства за защита по смисъла на правото на Съюза. Ако е така, тя би трябвало да не взема под внимание изводите от решение № 6/2018 и да разгледа по същество касационната жалба на Randstad.

31 Запитващата юрисдикция посочва, че в постоянната практика на общото събрание на нейните колегии отпреди постановяването на решение № 6/2018 се е приемало, че при касационно обжалване на решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет) контролът над външните граници на „правораздавателната компетентност“ по смисъла на член 111, осма алинея от Конституцията обхваща и случаите на крайно превратно прилагане на правото, които биха могли да съставляват отказ от правосъдие, какъвто случай е налице при прилагане на национална процесуална норма по начин, несъвместим с правото на ефективни правни средства за защита, предоставяно от правото на Съюза.

32 Затова запитващата юрисдикция моли Съда да се произнесе по въпроса дали правото на ефективни правни средства за защита, закрепено в частност в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и в член 47, първа алинея от Хартата, допуска невъзможността — произтичаща в частност от член 111, осма алинея от Конституцията съобразно тълкуването му с решение № 6/2018 — за касационно обжалване на решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет) на основания, свързани с наличието на нарушение на правото на Съюза.

33 Освен това, тъй като в случая в главното производство Consiglio di Stato (Държавен съвет) не е отправил запитване до Съда за релевантността в настоящия случай на изтъкнатите от Randstad решения от 4 юли 2013 г., Fastweb (C-100/12, EU:C:2013:448), от 5 април 2016 г., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199) и от 5 септември 2019 г., Lombardi (C-333/18, EU:C:2019:675), запитващата юрисдикция намира за важно да може тя да постави този въпрос на Съда в рамките на делото по касационната жалба на това предприятие.

34 При тези обстоятелства Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Допускат ли член 4, параграф 3 ДЕС, член 19, параграф 1 ДЕС, член 2, параграфи 1 и 2 ДФЕС и член 267 ДФЕС, разглеждани в светлината на член 47 от [Хартата], тълкувателна практика като тази относно член 111, осма алинея от Конституцията, член 360, първа алинея […] и член 362, първа алинея от Гражданския процесуален кодекс и член 110 от Административнопроцесуалния кодекс — в частта, в която тези

разпоредби допускат касационна жалба срещу решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет) на „основания, свързани с правораздавателната компетентност“ — която произтича от решение [№ 6/2018] […], в което Corte costituzionale (Конституционен съд) в отклонение от предходната практика приема, че способът за касационно обжалване с оглед на т.нар. „липса на правораздавателна компетентност“ не може да се използва за обжалване на решения на Consiglio di Stato (Държавен съвет), с които се прилагат развити на национално равнище тълкувателни практики, водещи до противоречие с решения на Съда, в области, които са уредени от правото на Съюза (в случая, в областта на обществените поръчки), в които държавите членки са се отказали да упражняват суверенните си правомощия, в несъвместим с това право смисъл, вследствие на което се стига до стабилизиране на нарушения на правото на Съюза, които биха могли да бъдат поправени посредством горепосочения способ, и се засяга еднаквото прилагане на правото на Съюза и ефективността на съдебната защита на субективните права, предоставяни от правото на Съюза, в противоречие с изискването за пълно и своевременно прилагане на това право от всички съдилища по начин, който задължително е в съответствие с правилното тълкуване, установено от Съда, като се имат предвид пределите на „процесуалната автономия“ на държавите членки при уреждането на процесуалните способи?

2) Допускат ли член 4, параграф 3 ДЕС, член 19, параграф 1 ДЕС и член 267 ДФЕС, разглеждани в светлината на член 47 от [Хартата] тълкуване и прилагане на член 111, осма алинея от Конституцията, член 360, първа алинея […] и член 362, първа алинея от Гражданския процесуален кодекс и член 110 от Административнопроцесуалния кодекс, които произтичат от националната съдебна практика, съгласно която касационната жалба пред общото събрание на колегиите [на Corte suprema di cassazione (Касационен съд)] на „основания, свързани с правораздавателната компетентност“ с оглед на т.нар. „липса на правораздавателна компетентност“, не е допустима като процесуално средство за защита от решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет), в които при решаване на спорове по въпроси относно прилагането на правото на Съюза необосновано не се отправя преюдициално запитване до Съда, без да са налице изчерпателно изброените от последния условия, подлежащи на стриктно тълкуване (след решение от 6 октомври 1982 г., Cilfit и др., 283/81, EU:C:1982:335), които освобождават националната юрисдикция от посоченото задължение, в противоречие с принципа, че е несъвместима с правото на Съюза национална правна уредба или практика, дори установена в закон или в конституция, която предвижда отнемане, включително временно, на свободата на националния съд (независимо дали действа като последна инстанция) да отправя преюдициални запитвания, вследствие на което се изземва изключителната компетентност на Съда за правилно и задължително тълкуване на правото на Съюза, става непоправимо (и се способства за стабилизирането на) евентуалното тълкувателно противоречие между правото, прилагано от националния съд, и правото на Съюза, и се засяга еднаквото прилагане и ефективността на съдебната защита на субективните права, предоставяни от правото на Съюза?

3) Прилагат ли се принципите, изведени от Съда в решения от 5 септември 2019 г., Lombardi (C-333/18, EU:C:2019:675), от 5 април 2016 г., PFE (C-689/13, EU:C:2016:199), от 4 юли 2013 г., Fastweb (C-100/12, EU:C:2013:448), във връзка с член 1, параграфи 1 и 3 и член 2, параграф 1 от [Директива 89/665], изменена с [Директива 2007/66], към разглеждания в главното производство случай, в който, доколкото конкурентното предприятие оспорва изключването му от процедура за възлагане на обществена

поръчка и възлагането на поръчката на друго предприятие, Consiglio di Stato (Държавен съвет) разглежда по същество само това основание на жалбата, с което изключеното предприятие оспорва по-ниския от „минималния праг“ брой точки, получен за техническата му оферта, и като разглежда с предимство насрещните жалби на възлагащия орган и на предприятието, на което се възлага поръчката, ги уважава, като обявява за недопустима (и не разглежда по същество) жалбата по останалите основания, с които се оспорва изходът на процедурата за възлагане на обществена поръчка по други причини (поради неяснота на критериите за преценка на офертите в спецификацията на обществената поръчка, липса на мотиви на предоставените оценки, незаконосъобразност на назначаването и състава на комисията за поръчката), съобразно национална правораздавателна практика, съгласно която предприятието, изключено от процедура за възлагане на обществена поръчка, няма процесуална легитимация да излага оплаквания, с които цели да оспори възлагането на поръчката на конкурентното предприятие, включително посредством прекратяването на процедурата за възлагане на обществена поръчка, като следва да се прецени дали е съвместимо с правото на Съюза лишаването на предприятието от правото да иска съдът да разгледа всяко основание за оспорване на изхода от процедурата за възлагане на обществена поръчка, в случай че неговото изключване не е окончателно и че всеки конкурент може да се позове на равностоен законен интерес от отхвърлянето на офертата на останалите, което може да доведе до извод за невъзможност на възлагащия орган да избере редовна оферта и до откриването на нова процедура за възлагане, в която всеки от оферентите би могъл да участва?“.

Искането за разглеждане на запитването по реда на бързото производство и производството пред Съда

35 В акта за преюдициално запитване Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) прави искане запитването да се разгледа по реда на бързото производство по член 105 от Процедурния правилник на Съда, като се мотивира по същество с това, че спорът в главното производство повдига сериозна несигурност по основни въпроси от конституционен порядък в националното право, че в Италия са висящи много подобни спорове и че спорът в главното производство е от областта на обществените поръчки, за която тази юрисдикция подчертава, че е важна област от правото на Съюза.

36 Член 105, параграф 1 от Процедурния правилник предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързо производство, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.

37 В това отношение е важно да се припомни, че бързото производство е процесуален способ, който следва да се прилага в случай на извънредна неотложност (решение от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 32 и цитираната съдебна практика).

38 В настоящия случай, след изслушване на съдията докладчик и на генералния адвокат, на 21 октомври 2020 г. председателят на Съда решава да отхвърли искането на запитващата юрисдикция, посочено в точка 35 от настоящото решение.

39 Всъщност, макар делото да се отнася до важен аспект на съдебната организация в съответната държава членка, това обстоятелство само по себе си не е съображение, сочещо наличието на извънредна неотложност, каквато е необходима, за да е обосновано разглеждането на делото по реда на бързо производство. Същото се отнася до обстоятелството, че поставените въпроси потенциално засягат голям брой лица или правоотношения (вж. в този смисъл определение на председателя на Съда от 18 септември 2018 г., Tedeschi и Consorzio Stabile Istant Service, C-402/18, непубликувано, EU:C:2018:762, т. 15) или че спорът в главното производство е от областта на обществените поръчки (вж. в този смисъл определение на председателя на Съда от 13 ноември 2014 г., Star Storage, C-439/14, непубликувано, EU:C:2014:2479, т. 10—15).

40 При все това предвид естеството и значението на поставените въпроси председателят на Съда решава настоящото дело да се разгледа с предимство в съответствие с член 53, параграф 3 от Процедурния правилник.

41 Освен това на основание член 16, трета алинея от Статута на Съда на Европейския съюз италианското правителство подава искане Съдът да заседава в голям състав.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

42 В началото следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 15 юли 2021 г., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 61 и цитираната съдебна практика).

43 Първият въпрос се отнася до ефективната съдебна защита на правата, предоставяни от правото на Съюза. По същество става дума да се установи дали тази защита е накърнена, когато върховният съд от системата на общите съдилища в дадена държава членка няма компетентност да отмени постановено в нарушение на правото на Съюза решение на върховния съд от системата на административните съдилища в тази държава членка.

44 Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 59 от заключението си, споменатите в първия въпрос член 2, параграфи 1 и 2 ДФЕС и член 267 ДФЕС не са релевантни за тази цел.

45 В това отношение следва да се посочи, от една страна, че член 2 ДФЕС се отнася до разпределението на законодателните правомощия и правомощията за приемане на правно обвързващи актове между Съюза и неговите държави членки. Правилата, установени в тази област с параграфи 1 и 2 от този член, нямат отношение към повдигнатия от запитващата юрисдикция въпрос за правораздавателната компетентност.

46 От друга страна, що се отнася до член 267 ДФЕС, следва да се припомни, че той е част от система, предназначена да гарантира съдебния контрол за спазването на правото на Съюза, контрол, който се осигурява не само от Съда, но и от съдилищата на държавите членки, както следва от член 19, параграф 1 ДЕС (вж. в този смисъл решения от 13 март

2018 г., European Union Copper Task Force/Комисия, C-384/16 P, EU:C:2018:176, т. 112 и от 25 февруари 2021 г., VodafoneZiggo Group/Комисия, C-689/19 P, EU:C:2021:142, т. 143). В рамките на тази система въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоките за тълкуване на правото на Съюза, които са им необходими за решаването на висящи пред тях спорове (решение от 5 юли 2016 г., Огнянов, C-614/14, EU:C:2016:514, т. 16 и цитираната съдебна практика). Проблемът, който запитващата юрисдикция повдига с първия си въпрос обаче — а именно, видно от точка 43 от настоящото решение, доколко върховният съд от националната система на общите съдилища трябва да разполага с компетентността да упражнява съдебен контрол над решенията на върховния съд от националната система на административните съдилища, за да се гарантира изискваната от правото на Съюза ефективна съдебна защита — сам по себе си няма никаква връзка с въведения с член 267 ДФЕС механизъм за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции.

47 Затова първият въпрос трябва да се преформулира, като от предмета му се отстранят член 2, параграфи 1 и 2 ДФЕС и член 267 ДФЕС.

48 Доколкото в първия си въпрос запитващата юрисдикция освен това посочва и правото на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата, следва да се припомни, че съгласно член 51, параграф 1 от нея Хартата се отнася за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза.

49 В това отношение е важно да се отбележи, че в разглежданата в главното производство област — тази на обществените поръчки, член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665 закрепва задължението на държавите членки да предвидят ефективни правни средства за защита. Оттук следва, както отбелязва генералният адвокат в точка 67 от заключението си, че в тази област правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, закрепено в член 47, първа и втора алинея от Хартата, е релевантно по-конкретно когато в съответствие с това задължение държавите членки определят процесуалните правила за съдебните производства, гарантиращи защитата на правата, които правото на Съюза предоставя на кандидатите и оферентите, претърпели вреди от решения на възлагащите органи (вж. в този смисъл решение от 7 септември 2021 г., Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19, EU:C:2021:700, т. 128 и цитираната съдебна практика).

50 Ето защо при преформулирането на първия въпрос трябва също така в предмета му да се включи член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665, който трябва да се разглежда в светлината на член 47 от Хартата.

51 От изложените по-горе съображения следва, че първият въпрос трябва да се разбира като предназначен да се установи дали член 4, параграф 3 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665, разглеждан в светлината на член 47 от Хартата, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредба от вътрешното право на държава членка, като последица от която съгласно националната съдебна практика правните субекти като оферентите, участвали в процедура за възлагане на обществена поръчка, не могат да оспорват съответствието с правото на Съюза на решенията на върховния съд от системата на административните съдилища в тази държава членка в рамките на обжалване пред върховния съд от системата на общите съдилища в посочената държава членка.

52 По този въпрос следва най-напред да се припомни, че съгласно принципа на предимство на правото на Съюза не може да се допуска норми на вътрешното право, били те и конституционни, да накърняват единството и ефективността на правото на Съюза (решение от 22 юни 2021 г., Latvijas Republikas Saeima (Точки за пътнотранспортни нарушения), C-439/19, EU:C:2021:504, т. 135 и цитираната съдебна практика).

53 Действието на този принцип обвързва всички органи на държавите членки, в частност без разпоредбите на вътрешното право относно разпределението на правораздавателната компетентност, в това число и конституционни, да могат да са пречка за това (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 245 и цитираната съдебна практика).

54 Следователно в случай на установено нарушение на разпоредба от правото на Съюза, която възлага на държавите членки задължение за постигането на ясен и точен резултат, националните юрисдикции трябва при необходимост да оставят без приложение разпоредбите на вътрешното право, които водят до това нарушение, дори ако тези разпоредби са конституционни (вж. в този смисъл решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 250 и 251, както и цитираната съдебна практика). Когато несъвместимостта на дадена разпоредба от вътрешното право с правото на Съюза произтича по-специално от тълкуването, което ѝ е дадено от съд на съответната държава членка, следва да не се съобразява тази съдебна практика (вж. в този смисъл решение от 5 април 2016 г., PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, т. 38 и цитираната съдебна практика).

55 При това положение трябва да се провери дали ограничение на възможността за касационно обжалване на решенията на върховния съд от системата на административните съдилища в дадена държава членка — като произтичащото в настоящия случай от член 111, осма алинея от Конституцията съобразно тълкуването му в решение № 6/2018 — противоречи на наложените от правото на Съюза изисквания за ефективна съдебна защита и съответно създава пречка за единството и ефективността на правото на Съюза.

56 Що се отнася до посочените изисквания, следва да се припомни, че член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС задължава държавите членки да установят правните средства, необходими, за да се гарантира на правните субекти зачитането на правото им на ефективна съдебна защита в областите, обхванати от правото на Съюза (решение от 26 март 2020 г., Miasto Łowicz и Prokurator Generalny, C-558/18 и C-563/18, EU:C:2020:234, т. 32 и цитираната съдебна практика).

57 Така посоченият в тази разпоредба принцип на ефективната съдебна защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, е общ принцип на правото на Съюза, който произтича от общите конституционни традиции на държавите членки, закрепен е в членове 6 и 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., а понастоящем е потвърден в член 47 от Хартата (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 52 и цитираната съдебна практика).

58 При все това, освен в случаите, в които съществуват правила на Съюза в съответната област, по силата на принципа на процесуалната автономия следва във вътрешния правен ред на всяка държава членка да се установят процесуалните правила за съдебните производства, посочени в точка 56 от настоящото решение, при условие обаче при обхванатите от правото на Съюза положения тези правила да не са по-неблагоприятни, отколкото при подобни положения, уреждани от вътрешното право (принцип на равностойност), и да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл решение от 10 март 2021 г., Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N., C-949/19, EU:C:2021:186, т. 43 и цитираната съдебна практика).

59 В този смисъл правото на Съюза по принцип не е пречка за държавите членки да ограничават или да поставят условия във връзка с основанията, които могат да бъдат повдигани в касационното производство, стига да са спазени принципите на равностойност и ефективност (решение от 17 март 2016 г., Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, т. 27).

60 Що се отнася до спазването на принципа на равностойност, предвид сведенията, дадени в акта за преюдициално запитване и в съдебното заседание пред Съда, изглежда, че член 111, осма алинея от Конституцията, така както е тълкуван в решение № 6/2018, ограничава по един и същ начин компетентността на Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) да разглежда жалби срещу решенията на Consiglio di Stato (Държавен съвет), независимо дали тези решения са постановени на основание на разпоредби от националното право, или на основание на разпоредби от правото на Съюза.

61 При тези условия трябва да се приеме, че подобна вътрешноправна норма не е в противоречие с принципа на равностойност.

62 Колкото до принципа на ефективност, следва да се припомни, че правото на Съюза не принуждава държавите членки да въвеждат различни от установените във вътрешното право правни средства за защита, освен ако все пак от структурата на разглеждания национален правен ред личи, че няма никакво средство за защита пред съд, което да позволява дори и инцидентно да се гарантира спазването на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, или че единствената възможност правните субекти да получат достъп до съд е да бъдат принудени да нарушат правото (вж. в този смисъл решение от 14 май 2020 г., Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU и C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, т. 143 и цитираната съдебна практика).

63 В настоящия случай наистина запитващата юрисдикция следва да провери дали в италианския правен ред по принцип съществува подобно правно средство за защита в областта на обществените поръчки, но нищо от данните, споменати в преюдициалното запитване или в представените пред Съда становища, не дава априори причина да се приеме, че италианското процесуално право само по себе си прави невъзможно или прекомерно трудно упражняването на предоставените от правото на Съюза права в тази област на административното право.

64 В случаите, характеризиращи се с наличието на такова средство за съдебна защита, позволяващо да се гарантира спазването на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, от гледна точка на правото на Съюза е напълно допустимо, както следва от съдебната практика, припомнена в точка 62 от настоящото решение, съответната

държава членка да предостави на върховния съд от системата на административните си съдилища правомощието за произнасяне като последна инстанция по разглеждания спор както от фактическа, така и от правна страна и като последица от това да прегради възможността за още едно разглеждане на спора по същество в рамките на касационно обжалване пред върховния съд от системата на общите ѝ съдилища.

65 Оттук следва, че стига да е установено наличието на средство за съдебна защита като описаното в предходната точка, норма на вътрешното право като член 111, осма алинея от Конституцията, така както е тълкуван в решение № 6/2018, не засяга и принципа на ефективност и с нищо не дава повод да се приеме, че би бил нарушен член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

66 Този извод не може да бъде оборен с аргумент от член 4, параграф 3 ДЕС, който задължава държавите членки да вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза. Всъщност, когато става дума за системата от способи за защита, необходими за осигуряването на ефективен съдебен контрол в областите, обхванати от правото на Съюза, член 4, параграф 3 ДЕС не може да се тълкува в смисъл, че изисква от държавите членки да установяват нови правни способи, при все че това не им се налага по силата на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

67 В конкретната област на обществените поръчки член 1 от Директива 89/665, разглеждан в светлината на член 47, първа алинея от Хартата, също не е пречка за посочения извод.

68 От член 1, параграф 1 от Директива 89/665 следва, че в съответствие с условията, посочени в членове 2—2e от тази директива, решенията на възлагащите органи в процедури за възлагане на поръчки, попадащи в обхвата на Директива 2014/24 или Директива 2014/23, трябва да могат да бъдат ефективно преразглеждани, и по-специално колкото е възможно най-бързо, в процедури, позволяващи да се оспори съвместимостта на съответното решение с правото на Съюза в областта на обществените поръчки или с националните разпоредби, транспониращи това право. Освен това в член 1, параграф 3 се пояснява, че тези процедури по преразглеждане следва да са достъпни най-малко за всяко лице, което има или е имало интерес от получаването на определена обществена поръчка и на което е нанесена или рискува да бъде нанесена вреда от твърдяно нарушение.

69 При положение че в съответната област правните субекти имат достъп до независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на член 47, втора алинея от Хартата, което в италианския правен ред видимо е така, освен ако проверката на запитващата юрисдикция не покаже друго, наличието на норма от националното право, която прегражда възможността изводите по същество, направени от върховния съд от системата на административните съдилища, да бъдат проверявани още веднъж и от страна на върховния съд от системата на общите съдилища, не може да се разглежда като ограничение — по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата — на правото на справедлив съдебен процес, закрепено в член 47 от Хартата.

70 При все това следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда допустимостта на преразглеждането, предвидено в член 1 от Директива 89/665, не бива да зависи от условието молителят да е доказал, че ако молбата му за преразглеждане бъде уважена, възлагащият орган ще трябва да повтори процедурата за възлагане на обществената

поръчка. Наличието на такава възможност трябва да се счита за достатъчно в това отношение (вж. в този смисъл решение от 5 септември 2019 г., Lombardi, C-333/18, EU:C:2019:675, т. 29).

71 Оттук следва, че в случай като разглеждания в главното производство, в който Randstad в качеството си на оферент, изключен от процедура за възлагане на поръчка, сезира първоинстанционния административен съд с жалба, основана на твърдения, насочени към доказване на нередовността на процедурата, тази жалба е трябвало да се разгледа по същество.

72 По отношение на оферентите, които са изключени от процедурата за възлагане на поръчката, член 2а от Директива 89/665 уточнява, че ако изключването им е окончателно, те вече не се смятат за заинтересовани лица и съответно не трябва да бъдат уведомявани за решението за възлагане на поръчката. Обратно, когато изключването на тези оференти все още не е окончателно, решението за възлагане на поръчката трябва да им се съобщи заедно с обобщение на съответните причини и с указване на периода на изчакване за сключването на договора, който следва това решение. При анализ на параграф 1 във връзка с параграф 2 от този член се констатира, че спазването на тези минимални условия следва да им позволи ефективно да поискат преразглеждането на посоченото решение.

73 Съгласно текста на член 2а, параграф 2 от Директива 89/665 изключването на оферента е окончателно, ако той е бил уведомен за него и изключването е било „прието за законосъобразно“ от „независим преразглеждащ орган“ или не може повече да бъде предмет на процедура на преразглеждане. Тази директива — която има за цел да осигури пълното зачитане на правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес (вж. в този смисъл решение от 15 септември 2016 г., Star Storage и др., C-439/14 и C-488/14, EU:C:2016:688, т. 45) — трябва да се тълкува в светлината на член 47, втора алинея от Хартата. При тези условия, когато се преценява дали изключването на даден оферент е окончателно, изразът „независим преразглеждащ орган“ по смисъла на член 2а трябва да се разбира като обозначаващ независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на член 47 от Хартата.

74 В този смисъл все още неокончателният характер на решението за изключване определя процесуалната легитимация на тези оференти да оспорват възлагателното решение, като наличието на такава легитимация не може да се отрече въз основа на други, ирелевантни обстоятелства като класирането на офертата на изключения оферент или броя на участниците в процедурата за възлагане на поръчката (в този смисъл вж. по-специално решения от 11 май 2017 г., Archus и Gama, C-131/16, EU:C:2017:358, т. 57 и 58 и от 5 септември 2019 г., Lombardi, C-333/18, EU:C:2019:675, т. 29—32).

75 В настоящия случай, като постановява, че щом Randstad е било изключено от процедурата, то сезираният на първа инстанция независим преразглеждащ орган, а именно Tribunale amministrativo regionale della Valle d’Aosta (Регионален административен съд Вале д’Аоста), е трябвало да обяви за недопустима жалбата му в частта, в която е подадена на основания, насочени срещу възлагателното решение, Consiglio di Stato (Държавен съвет) се произнася в нарушение на посоченото правило, установено от законодателя на Съюза и припомнено в практиката на Съда, а именно че единствено окончателното изключване по смисъла на член 2а, параграф 2 от Директива 89/665 може да води до отпадане на процесуалната легитимация на оферента да оспорва възлагателното решение.

76 В това отношение във връзка с фактите в главното производство трябва да се отбележи, че видно от преписката, с която разполага Съдът, както към момента, в който Randstad подава жалбата си до Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста), така и към момента на произнасянето на този съд решението на възлагателната комисия да го изключи от процедурата все още не е било прието за законосъобразно от Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста) или от някой друг независим преразглеждащ орган.

77 В този смисъл е видно, че изменението на решението на Tribunale amministrativo regionale della Valle d'Aosta (Регионален административен съд Вале д'Аоста) от страна на Consiglio di Stato (Държавен съвет), при което жалбата на Randstad е обявена за недопустима в частта, в която с нея се оспорва възлагането на поръчката на обединението Synergie-Umana, е несъвместимо с правото на ефективни правни средства за защита, гарантирано с член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665, разглеждан в светлината на член 2а, параграф 2 от нея. Ето защо решението на Държавния съвет не е и в съответствие с член 47, първа алинея от Хартата.

78 Въпреки това в случай като разглеждания в главното производство — в който, освен ако проверката на запитващата юрисдикция не покаже друго, националното процесуално право само по себе си позволява на заинтересованите лица да подадат жалба пред независим и безпристрастен съд и ефективно да изтъкнат пред него наличието на нарушение на правото на Съюза и на разпоредбите от националното право, които го транспонират във вътрешния правен ред, но при произнасянето си като последна инстанция върховният съд от системата на административните съдилища в съответната държава членка неправилно обвързва допустимостта на жалбата с условия, вследствие от които тези заинтересовани лица се оказват лишени от правото си на ефективни правни средства за защита — правото на Съюза не изисква за целите на отстраняването на това нарушение на правото на ефективни правни средства за защита държавата членка да предвиди възможността за обжалване на подобни констатиращи недопустимост актове на върховния административен съд пред върховния съд от системата на общите съдилища, при положение че такъв способ за защита не е предвиден в националното право.

79 В такъв случай защитата срещу допуснатото в практиката на върховния административен съд нарушение на Директива 89/665 и на член 47, първа алинея от Хартата се състои в задължението на всеки административен съд от съответната държава членка, в това число на самия върховен административен съд, да не се съобразява с тази несъвместима с правото на Съюза съдебна практика, а в случай на неспазване на това задължение — във възможността на Европейската комисия да предяви иск за неизпълнение на задължения срещу тази държава членка.

80 Освен това частноправните субекти, които евентуално са увредени от нарушението на правото им на ефективни правни средства за защита, допуснато с акт на съд, който се произнася като последна инстанция, имат възможността да ангажират отговорността на тази държава членка, стига да са изпълнени условията, които изискват нарушението да е достатъчно съществено и да е налице пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от увреденото лице вреда (в този смисъл вж. по-специално решения от 30 септември 2003 г., Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, т. 59, от 24 октомври 2018 г., XC и др., C-234/17, EU:C:2018:853, т. 58 и от 4 март 2020 г., Telecom Italia, C-34/19, EU:C:2020:148, т. 67—69).

81 По всички изложени съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 3 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665, разглеждан в светлината на член 47 от Хартата, трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат разпоредба от вътрешното право на държава членка, като последица от която съгласно националната съдебна практика правните субекти като оферентите, участвали в процедура за възлагане на обществена поръчка, не могат да оспорват съответствието с правото на Съюза на решенията на върховния съд от системата на административните съдилища в тази държава членка в рамките на обжалване пред върховния съд от системата на общите съдилища в посочената държава членка.

По втория въпрос

82 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 4, параграф 3 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и член 267 ДФЕС, разглеждани в светлината на член 47 от Хартата, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредба от вътрешното право, като последица от която съгласно националната съдебна практика правните субекти не могат в рамките на касационно обжалване на решение на върховния съд от системата на административните съдилища в тази държава членка пред върховния съд от системата на общите съдилища в същата държава членка да оспорват немотивирания отказ от страна на посочения върховен административен съд, произнесъл се като последна инстанция, да сезира Съда с преюдициално запитване, въпреки че е била налице несигурност относно правилното тълкуване на правото на Съюза.

83 От преписката, с която разполага Съдът, обаче следва, че в касационната си жалба Randstad не е посочвало основания, свързани с това, че в нарушение на член 267, трета алинея ДФЕС Consiglio di Stato (Държавен съвет) не е сезирал Съда с преюдициално запитване; същото потвърждава и Randstad в отговор на въпрос за това в съдебното заседание пред Съда.

84 Оттук следва, че в рамките на отнесения до нея спор запитващата юрисдикция няма задължение да обсъжда въпроса дали от гледна точка на изискванията на правото на Съюза държавите членки са длъжни да предвидят в правния си ред възможност за обжалване пред върховния съд от системата на общите съдилища, когато върховният съд от системата на административните съдилища не е отправил преюдициален въпрос до Съда; при това положение отговорът на втория въпрос е без значение за решаването на този спор.

85 Съгласно постоянната съдебна практика, щом няма връзка с предмета на спора в главното производство, вторият въпрос е недопустим (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, т. 30 и цитираната съдебна практика).

По третия въпрос

86 Предвид отговора на първия въпрос не е необходимо да се отговаря на третия.

По съдебните разноски

87 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 4, параграф 3 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и член 1, параграфи 1 и 3 от Директива 89/665/ЕИО на Съвета от 21 декември 1989 година относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби, отнасящи се до прилагането на производства по обжалване при възлагането на обществени поръчки за доставки и за строителство, изменена с Директива 2014/23/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г., разглеждан в светлината на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат разпоредба от вътрешното право на държава членка, като последица от която съгласно националната съдебна практика правните субекти като оферентите, участвали в процедура за възлагане на обществена поръчка, не могат да оспорват съответствието с правото на Съюза на решенията на върховния съд от системата на административните съдилища в тази държава членка в рамките на обжалване пред върховния съд от системата на общите съдилища в посочената държава членка.

Подписи